

Fredsforskning på avvägar

bP 505/25

BEREDSKAPSNÄMNDEN FÖR
PSYKOLOGISKT FÖRSVAR
Kurt Törnqvist
Christer Palmborg

Meddelande nr 25

Februari 1969

GP
505

FREDSFORSKNING PÅ AVVÄGAR

Herman SCHMID: Peace Research and Politics. JOURNAL OF PEACE RESEARCH 3 1968 ss. 217-232.

Inledning

En av fredsforskarna i Sverige är fil kand Herman Schmid, lärare vid sociologiska institutionen i Lund. Han har framträtt i debatter och vid en del utomparlamentariska aktioner, bl a i aktioner för vapenvägran. I det nummer av JPR, som presenterar artiklar av svenska freäs- och konfliktforskare, framträder han dels som gästredaktör dels som författare till en artikel, i vilken han kritiserar den nuvarande fredsforskningen och motiverar en ny utveckling mot revolutionsforskning. Med hänsyn till Schmid's politiska aktivitet kan det vara av intresse att ta del av hans tankar om fred och revolution.

Fredsforskning som en särskild vetenskap började utvecklas vid slutet av det kalla kriget. Den grundades av unga forskare med ett politiskt engagemang. Det gällde att rädda mänskligheten undan kärnvapenkriget. Det politiska livet upplevdes som polariserat i svart och vitt och detta hade skapat allmänt missnöje med politik och politiker. Vetenskapen uppfattades som vägen till en bättre värld. Fredsforskning är en tillämpad vetenskap. Den har två målsättningar. Den är forskning om krigets och fredens villkor men den vill också vara forskning för fred.

Typer av kontroll

Schmid skiljer mellan tre typer av social kontroll för att skapa fred: 1. integration, 2. konkurrens och 3. polarisation. Forskning rörande internationella relationer har traditionellt varit av typ 2, konkurrens. Sådan forskning har ofta initierats av regeringar eller deras underlydande organ. Den består av strategiska analyser av andra nationers beteende i förhållande till det egna landets situation. Forskningen utmynnar vanligen i säkerhetspolitiska rekommendationer till regeringen. Avsikten med denna typ av forskning är att öka det egna landets säkerhet.

Fredsforskningen kom som en reaktion på denna typ av forskning. Fredsforskarna utvecklade en vetenskap, som syftar till kontroll och integration av de internationella systemen, alltså av typ 1. Fredsforskaren skall icke taga parti för någon part i en internationell konflikt. Han skall i stället försöka se konsekvenserna av en lösning med hänsyn till det totala systemet.

Idag är fredsforskningen föremål för kritik från en annan utgångspunkt och Schmidts artikel är ett exempel på denna. Schmid menar att fredsforskningen varken bör vara av typ 1 eller 2 utan av typ 3, polarisation. Den bör inte ägna sig åt internationella eller övernationella institutioner utan åt undertryckta och exploaterade grupper och nationer. Den bör inte förklara hur öppna konflikter skall bringas under kontroll utan i stället hur latent konflikter bringas i dagen. Den skall inte förklara hur integration åstadkommes, utan i stället hur konflikter polariseras till den grad att det nuvarande internationella systemet allvarligt hotas eller till och med bryter samman.

Kritik av fredsforskningen

Schmid beskyller den nuvarande fredsforskningen för att vilja manipulera de sociala system, i vilka den vill skapa kontroll och integration. Detta innebär en mängd problem, av vilka Schmid diskuterar följande tre. Fredsforskaren måste för det första ha någon föreställning om vad som är bäst för systemet som helhet, dvs han måste välja de värden, som systemet bör främja. För det andra måste han antaga att vad som är bäst för systemet också är bäst för alla delarna i systemet, dvs han måste antaga en intresseidentitet. Fredsforskaren måste för det tredje finna några institutioner eller andra sociala aktörer, som representerar det gemensamma intresset och som har makt att tillämpa den vetenskapliga kunskapen på den sociala verkligheten.

När det gäller det första problemet har fredsforskarna valt begreppet fred som gemensamt värde. Fredsforskarna vill rädda det internationella systemet från konflikt, våld och krig. Men frånvaron av krig innebär enbart negativ fred, vilket leder till konservatism.

När det gäller det andra problemet, antagandet om intresseidentitet, förkastar Schmid detta. Fredsforskaren förutsättes vara neutral, objektiv och opartisk i motsats till politikerna, som

Frädelorsningen kan som en reaktion på denna typ av förändring
Frädelorsningen utvecklas en viss utveckling som ytter till kontroll
och interaktion av de internationella systemen, vilket av typ 1
Frädelorsningen skall lösa upp till någon del i en inter-
nationell konflikt. När skall i ett sådant förhållande som frädelors-
ning av en lösning med hänsyn till det lokala systemet.

1885 är Frädelorsningen förändrad för kritik från en annan
åtgärds och förändring av ett exempel på denna. Ömmande
menar att Frädelorsningen verkar för av typ 1 eller 2 utan
av typ 3, politiskt. Den bör inte äga sig åt internationella
eller övernationella institutioner utan åt undertryckta och
exploaterade grupper och nationer. Den bör inte förstås som typ-
na konflikter skall utvecklas under kontroll utan i ett sådant för-
hållande konflikter utvecklas i lägen. När skall inte förstås som in-
tegration åtskillnad, utan i ett sådant förhållande politiska
till den grad att det överenskomna internationella systemet alltså
ligger bakom eller till och med byter samman.

Kritik av Frädelorsningen

Schmid beskriver den utvecklande Frädelorsningen för att vilja na-
tionerna de sociala system. I vilka den vill skapa kontroll och
interaktion, bestående i en viss utveckling, av vilka Schmid ut-
trycker följande tre. Frädelorsningen måste för det första ha nå-
gon förställning om vad som är goda för systemet och för det andra
den måste vilja de värden, som systemet bör främja. För det tredje
måste den kunna utveckla ett förhållande till vad som är goda för systemet också ut-
över för alla delarna i systemet, dvs som måste utveckla en inter-
sektion. Frädelorsningen måste för det tredje kunna utveckla
institutioner eller andra mekaniska utveckling, som representerar det
gemensamma intresset och som kan vara till hjälp för utveckling-
liga kopplingen på den sociala verksamheten.

När det gäller det lokala förhållande för Frädelorsningen vill se-
erandet frid som gemensamt värde. Frädelorsningen vill också det
internationella systemet från konflikter, vilka och andra kan för-
vara av krig inre och utre konflikter, vilket också tillkom-
mer.

När det gäller det andra förhållande, utveckling av interaktion-
er, förstås Schmid detta som utveckling av internationella förhållanden
neutral, selektiv och speglig. I detta fall vill Schmid också

kämpar om värden och ideologier. Detta krav vilar på antagandet om intresseidentitet. Detta krav upplevdes som meningsfullt under det kalla kriget, då hotet om ett kärnvapenkrig dominerade de politiska perspektiven. Men i dag när konflikterna i den utomeuropeiska världen är i brännpunkten för vårt intresse, måste detta antagande förkastas, anser Schmid. Ty i dag står det internationella systemets intressen i motsats till många andra nationers och grupper intressen. Och har man väl tillbakavisat antagandet att världens folk skulle ha grundläggande gemensamma intressen, blir det en politisk och icke-neutral handling att stödja detta system och manipulera det med hänsyn till dess behov. Det skulle innebära att fredsforskaren i en klasskonflikt identifierar sig med hela nationens intressen. Och i Vietnamkriget skulle han se till världens intressen snarare än till någon av deltagarnas. Inför risken att Vietnamkriget skulle eskalera till ett kärnvapenkrig skulle fredsforskaren då bli tvungen att förordna undvikande av en gemensam domedag, dvs att arbeta för en negativ fred med dess inbyggda konservativa värderingar.

Frågan ställes på sin spets, när det tredje problemet kommer till. För att kunna genomföra fredsforskningens rekommendationer och resultat måste fredsforskaren alliera sig med dem som har makten i det internationella systemet. Fredsforskningens önskan att bli institutionaliserad leder därför till att den accepterar de värden och perspektiv, som är identiska med existerande internationella institutioners och är nära förbundna med de rika och mäktiga nationernas. Det är inte förvånande att fredsforskningen är starkt koncentrerad till USA och Nordeuropa och att det råder intima relationer mellan internationella fredsforskningsförbundet och t e UNESCO.

Hur kan fredsforskaren lösa dilemmat att på samma gång identifiera sig med det rådande systemet och vidmakthålla kravet på neutralitet, frågar Schmid. Jo, han har upprättat ett symmetriskt förhållande till alla i konflikten inblandade. Det betyder att samla in material från alla, att behandla alla på samma sätt och att värdera alla enligt samma standard. Denna idealmodell kan kanske tillämpas i konflikten mellan Öst och Väst men hur är det möjligt att ha symmetriska relationer till exempelvis USA och FNL, frågar Schmid. Den symmetriska konflikten är snarare undantag än regel. Den är därför en mycket farlig modell av verklig-

... om värdet och tekniska lösningar. Detta har varit en viktig del i den tekniska utvecklingen. Det är också viktigt att se till att tekniska lösningar är tillgängliga för alla. Detta innebär att tekniska lösningar inte bara ska vara tillgängliga för de som har råd att köpa dem, utan också för de som har begränsade resurser. Detta är särskilt viktigt i utvecklingsländerna, där tekniska lösningar kan göra en stor skillnad i människors liv. Det är också viktigt att se till att tekniska lösningar är miljövänliga och hållbara. Detta innebär att tekniska lösningar inte ska bidra till klimatförändringar eller andra miljöproblem. Detta är särskilt viktigt i utvecklingsländerna, där miljöförändringar kan ha stora konsekvenser för människors liv. Detta är också viktigt i alla länder, eftersom miljöförändringar är ett globalt problem som påverkar alla människor. Detta är också viktigt i utvecklingsländerna, där miljöförändringar kan ha stora konsekvenser för människors liv. Detta är också viktigt i alla länder, eftersom miljöförändringar är ett globalt problem som påverkar alla människor.

... och i utvecklingsländerna. Detta är också viktigt i alla länder, eftersom miljöförändringar är ett globalt problem som påverkar alla människor. Detta är också viktigt i utvecklingsländerna, där miljöförändringar kan ha stora konsekvenser för människors liv. Detta är också viktigt i alla länder, eftersom miljöförändringar är ett globalt problem som påverkar alla människor. Detta är också viktigt i utvecklingsländerna, där miljöförändringar kan ha stora konsekvenser för människors liv. Detta är också viktigt i alla länder, eftersom miljöförändringar är ett globalt problem som påverkar alla människor.

... och i utvecklingsländerna. Detta är också viktigt i alla länder, eftersom miljöförändringar är ett globalt problem som påverkar alla människor. Detta är också viktigt i utvecklingsländerna, där miljöförändringar kan ha stora konsekvenser för människors liv. Detta är också viktigt i alla länder, eftersom miljöförändringar är ett globalt problem som påverkar alla människor. Detta är också viktigt i utvecklingsländerna, där miljöförändringar kan ha stora konsekvenser för människors liv. Detta är också viktigt i alla länder, eftersom miljöförändringar är ett globalt problem som påverkar alla människor.

ligheten och har haft allvarliga teoretiska konsekvenser genom att man i fredsforskningen nästan fullständigt förbisett den asymmetriska konflikten.

Begreppet fred

Fredsforskarna skiljer mellan negativ och positiv fred. Negativ fred innebär frånvaron av krig. Denna typ av fred upplevs av fredsforskarna som otillräcklig. Den leder nämligen till ett stabilitetstänkande, till en strävan att bevara rådande maktförhållanden och till att manipulera "the underdog" så att han inte griper till vapen mot "the topdog". Detta fredsbegrepp leder uppenbarligen till ett status quo-tänkande på nationell och internationell nivå och kan lätt bli en konservativ kraft i politiken, hävdar Schmid.

Men Schmid kritiserar även begreppet positiv fred. Ursprungligen definierades denna som integration av Galtung, den kände norske fredsforskaren. Men denne har i sina senare publikationer frångått denna definition. Han medger att exakt vad som ingår i begreppet positiv fred är oklart. Positiv fred har, skriver Schmid blivit ett paraplybegrepp, som berövats sin egen mening och som folk fyller med sina egna subjektiva värderingar. Dessa är vanligen politiska. Begreppet positiv fred är alltför diffust för att kunna utgöra en grund för en definition av en vetenskap, blir Schmidslutsats.

Fredsforskning kontra revolutionsforskning

Hur skall då konflikter lösas?

Schmid diskuterar först vad han kallar en subjektivistisk konfliktmodell. Enligt Galtung uppkommer en konflikt genom att två eller flera parter har oförenliga värden eller mål. En metod att lösa en sådan konflikt är att åstadkomma en integration. Denna kan gälla tre områden: attitydintegration, som leder till samstämmighet, beteendeintegration, som leder till konformitet samt målintegration. Polarisering är enligt denna teori motsatsen till integration, och innebär en uppdelning av systemet i två undergrupper, som är fientliga till varandra. Det kalla kriget eller inbördeskrig kan ses som exempel på polarisering. Denna är farlig och bör ersättas med integration, anser fredsforskarna. Schmid vill ersätta denna modell med en "objektivistisk" konfliktmodell. I denna modell är konflikten orsakad av oförenliga

ligheten och har haft allvriga teoretiska konsekvenser genom att man i fredsförhandlingar nästan fullständigt försläppt den asymmetriska konflikten.

Behållning av

Fredsförhandlingarna skiljer mellan negativ och positiv fred. Negativ fred innebär frånvaro av krig. Denna typ av fred upplevs av fredsförhandlingarna som otillräcklig. Den leder nämligen till ett stabilitetsbränske, till en strävan att bevara rådande maktförhållanden och till att manipulera "the underdog" så att han inte trötpar till veger mot "the topdog". Detta fredsbegrepp leder uppomparligen till ett staten oop-förhållande på nationell och internationell nivå och kan jäst bli en konservativ kraft i politiken, hävdar Schmidt.

Men Schmidt kritiserar även begreppet positiv fred. Ursprungligen definierades denna som integration av deltagare, den så kallade norske fredsförhandlingarna. Men denna har i sina senaste publikationer frångått denna definition. Han menar att exakt vad som händer i begreppet positiv fred är oklart. Positiv fred har, skriver Schmidt blivit ett paraflybegrepp, som försvåras sin egen mening och som folk fyller med sina egna subjektiva värderingar. Denna är vanligen politiska. Begreppet positiv fred är alltså tillräckligt för att kunna utgöra en grund för en definition av en vetenskap, blir Schmidt avslutats.

Fredsförhandlingarna kontra revolutionära förändring

Hur skall så konflikter lösas?
Schmidt diskuterar först vad han kallar en subjektivistisk konfliktmodell. Inligt deltagare uppkommer en konflikt genom att två eller flera parter har oöppnings värden eller mål. En metod att lösa en sådan konflikt är att åstadkomma en integration. Denna kan göras på två områden: aktivintegration, som leder till samutmaning, passivintegration, som leder till kompromiser samt målintegration. Passivintegration är enligt denna teori mestadels till integration, och innebär en uppdelning av systemet i två undergrupper, som är identiska till varandra. Det kallas kriget eller indöbekrig kan ses som exempel på passivintegration. Denna är farlig och bör ersättas med integration, även fredsförhandlingarna. Schmidt vill ersätta denna modell med en "objektivistisk" konfliktmodell. I denna modell är konflikter orsakad av oöppnings

intressen, som bestäms av den sociala strukturen. En klasskonflikt beror enligt Schmid inte på att klasserna har oförenliga mål, bekämpar och hatar varandra, utan på att den sociala strukturen är sådan att en klass förlorar vad en annan vinner.

I denna konfliktmodell får integration och polarisation en helt annan mening. Integrationen får en negativ inverkan i den meningen att konformitet och samstämmighet hindrar konfliktens lösning, eftersom det första steget mot lösning är att konflikten erkännes av parterna. Konflikten kan endast lösas genom en förändring av samhällsstrukturen. Här kommer polarisationen in. Genom polarisationen blir konflikten mer och mer klart manifesterad, genom polarisationen börjar en kamp, genom polarisationen eskalerar kampen antingen till en punkt där maktrelationerna mellan parterna har förändrats så mycket att en strukturförändring kan uppnås genom förhandling eller till en punkt där systemet bryter samman och återuppbygges med en ny struktur.

I fredsforskningen är en konflikt något som bör lösas. Ingen fredsforskare har emellertid studerat hur en konflikt skall skärpas, påpekar Schmid. Men inom fredsforskningen är det allmänt accepterat att social förändring och social konflikt går hand i hand. Därför måste en reformering av fredsforskningen förutsätta ett visst accepterande av konflikt. Men Schmid vill inte nöja sig med att föreslå reformer av fredsforskningen. En mer drastisk förändring är nödvändig, hävdar han. Fredsforskningen bör förändras från en forskning om kontroll och integration av internationella system till forskning om befrielse och revolution. I så fall skulle det inte vara särskilt meningsfullt att bibehålla etiketten "fredsforskning", slutar Schmid.

Avslutning

Schmids artikel visar en fredsforskning på avvägar. I stället för att forska i syfte att skapa fred blir hans mål att forska i avsikt att åstadkomma skärpta konflikter och slutligen revolution. Och en sådan forskning förtjänar knappast namnet fredsforskning. Det inser också Schmid. Men frågan är om den över huvud taget förtjänar namnet forskning, när man medvetet tar avstånd från de vetenskapliga kraven på objektivitet, opartiskhet och neutralitet. Har det då inte blivit politisk ideologi, ja, rent av demagogi i stället?

intressen, som består av den sociala strukturen. En klassen-
likhet betar enligt Schmidt inte på att klasserna har olika
mål, bekämpar och hävar varandra, utan på att den sociala struk-
turen är sådan att en klass förörmis vad en annan vinner.

I denna konfliktmodell får interaktion och polarisation en helt
annan mening. Interaktionen får en negativ inverkan i den men-
ningen att konflikt och sammanhang hindrar konflikterna
lösning, eftersom det första steget mot lösning är att konflikten
erkänns av parterna. Konflikten kan endast lösas genom en för-
ändring av samhällsstrukturerna. Här kommer polarisation in. Ge-
nom polarisation blir konflikten mer och mer klart manifesterad
och genom polarisationen börjar en kamp, genom polarisationen
skiljats kampens ändring till en punkt där konfliktens utveckling
kan på nytt genom förändring eller till en punkt där systemet
byter samman och återuppgöres med en ny struktur.

I fredsforskningen är en konflikt något som bör lösas. Ingen
fredsforskarare har emellertid studerat hur en konflikt skall
skapas, påpekar Schmidt. Men även fredsforskning är det all-
mänt accepterat att social förändring och social konflikt går
hand i hand. Detta måste en reformering av fredsforskningen för-
utsetta ett visst acceptans för konflikt. Men Schmidt vill inte
nåja sig med att försöka reformer av fredsforskningen. En mer
drastisk förändring är nödvändig, hävdar han. Fredsforskningen
för förändringarna är nödvändig om kontroll och interaktion av
interaktionella system till förändring av politiska och revolu-
tion. I så fall skulle det inte vara särskilt meningsfullt att
bibehålla etiketten "fredsforskning", skriver Schmidt.

Avtäckning

Schmidts artikel visar en fredsforskning på svaghet. I stället
för att forska i vilka villkor fred kan nås försöker
svaiki att försöka skapa nya konflikter och sålunda revolu-
tion. Och en sådan forskning är inte något nytt. Det har
forsking. Det innebär också Schmidt. Men frågan är om den över huvud
taget förtjänar namnet forskning, vad som redovisat för evig
från de vetenskapliga kriterier på objektivitet, opartiskhet och
neutralitet. Men det är inte blivit politisk ideologi, ja, vad
av demagogi i stället?

Bakom denna utveckling skymtar Vietnamkrigets starka emotionella effekt på universitetsungdomen. Artikeln ger en antydning om hur Vietnamkriget i Schmidts fall förvandlat en pacifist till guerillakämpe och en fredsforskare till en revolutionsforskare. Eftersom det bland studenter och yngre forskare finns en del som tycks ha påverkats av kriget på liknande sätt som Schmid kan hans artikel kanske ge ett litet bidrag till förståelsen av studentornas och ungdomsrevolten.

Boken bär en utveckling av den vietnamkrigets starka emotionella
intryck på universitetsstudenterna. Artikeln ger en översikt av
hur Vietnamkriget i själva till försvagat en generation till
genetiskt och en fridfullhet till en revolutionära
en. Boken ger en översikt av den yngre generationens
del som tycks ha påverkats av kriget på ett sätt som
Schmid kan inte artiklarna kanske ge ett litet bidrag till för-
ståelsen av studenterna och ungdomsrevolutionen.

KUNGL. BIBL.
8 JAN 1970
STOC. H. LM